

PACIENTŲ INFORMUOTUMAS APIE DANTŲ IMPLANTŲ PRIEŽIŪRĄ IR SĄSAJAS SU BURNOS PRIEŽIŪROS ĮPROČIAIS IR BURNOS SVEIKATA

Erika Kuizinaitė, Lijana Samoilova, Viktorija Venevičienė

Klaipėdos valstybinė kolegija

Anotacija. Daugelis pacientų po dantų implantacijos neatlieka pakankamos individualios burnos higienos dėl netinkamų įpročių susiformavimo arba žinių trūkumo apie implantų priežiūrą (Abbasi Begum Meer Rownaq Ali ir kt., 2023). Dėl šių priežasčių kaupiasi minkštos ir kietos apnašos, formuojasi dantenu uždegimas, tirpsta alveolinis kaulas. Gali prasidėti dantų implanto komplikacijos – perimukozitas ir periimplantitas, todėl gali įvykti ir dantų implanto netekimas (Rudeejaraswan ir kt., 2023). Paciento informavimas ir neteisingų įpročių keitimas yra labai svarbūs faktoriai dantų implanto išsaugojimui.

Bendrosios praktikos odontologai teigia, kad jie turi atlikti svarbų vaidmenį prižiūrint pacientų su dantų implantais burnos sveikatą, tačiau jų klinikinė praktika ne visada tai patvirtina (Cheung ir kt., 2021). Tyrimai rodo, kad pacientai, kurie burnos priežiūrai naudoja tik dantų šepetėlį turi didesnę riziką dantų implantų komplikacijų išsivystymui, lyginant su tais, kurie naudoja papildomas burnos priežiūros priemones (Hopcraft ir kt., 2021).

Tyrimo tikslui atskleisti pasirinktas kokybinis tyrimo metodas – apklausa raštu – užpildant klausimyną. Taip pat taikytas ištyrimas, naudojant supaprastintą OHI-s ir GI indeksus, kurių pagalba buvo nustatytos informanto burnos higienos ir dantenu uždegimo būklės. Atliktame tyrime dalyvavo 10 tyrimo dalyvių.

Gauti tyrimo rezultatai rodo, kad žmonėms su dantų implantais trūksta informacijos apie individualią ir profesionalią burnos higieną. Burnos priežiūros specialistai turėtų daugiau dėmesio skirti pacientų instruktavimui. Atsižvelgiant į mokslinius tyrimus matoma, kad informantų su dantų implantais burnos higiena yra skirtinga. Kai kurie informantai naudoja papildomas burnos priežiūros priemones, reguliariai lankosi pas burnos priežiūros specialistus, todėl jų individuali burnos higiena yra gera, o kiti neturi pakankamai motyvacijos skirti daugiau dėmesio burnos higienai.

Reikšminiai žodžiai: dantų implantas, dantų implantų priežiūra, informuotumas.

Įvadas

Dantų netekimas visame pasaulyje laikomas pagrindine visuomenės sveikatos problema (Noman ir kt., 2019). Dantų netekimas sukelia funkcinis, estetinius ir socialinius sutrikimus, taip pat gali pabloginti asmens gyvenimo kokybę (Gabciec ir kt., 2022). Netekus dantų juos galima pakeisti implantais. Odontologijos pramonėje jie naudojami daugiau nei 50 metų (Panchal ir kt., 2022). Dantų implantavimo sėkmės rodikliai yra daugiau nei 90 proc., tačiau reikalinga didelė ir atsakinga priežiūra, kad būtų išvengta apnašų kaupimosi, kurios gali sukelti dantų implantų komplikacijas ar kitas problemas (Cheung ir kt. 2021).

2020 metais atliktame tyrime dalyvavo 51 tiriamasis, turintis vieną ar kelis dantų implantus. Tyrimo tikslas – ištirti galimas sąsajas tarp pacientų individualios burnos higienos atlikimo ir periimplantinių audinių sveikatos. Gauti rezultatai parodė, kad pacientai, kurie burnos priežiūrai naudojo tik dantų šepetėlį, turėjo didesnę riziką dantų implantų komplikacijų išsivystymui, lyginant su tais, kurie naudojo papildomas burnos priežiūros priemones (Hopcraft ir kt. 2021).

Tyrimo tikslas. Įvertinti pacientų informuotumą apie dantų implantų priežiūrą ir sąsajas su burnos priežiūros įpročiais ir burnos sveikata.

Tyrimo objektas. Pacientų informuotumo apie dantų implantų priežiūrą ir sąsajas su burnos priežiūros įpročiais ir burnos sveikata vertinimas.

Tyrimo uždaviniai:

1. nustatyti pacientų informuotumą apie dantų implantų priežiūrą ir sąsajas su burnos sveikata;
2. palyginti pacientų informuotumo apie dantų implantų priežiūrą ir burnos higienos įpročių sąsajas;
3. nustatyti pacientų burnos higienos įpročius ir sąsajas su burnos sveikata.

Tyrimo metodai. Kokybinis tyrimo metodas bei apklausa raštu, užpildant klausimyną, atliekant supaprastintą OHI-s ir GI indeksus, kurių pagalba buvo nustatyta informanto burnos higienos ir dantenu uždegimo būklės.

Tyrimo aprašymas. Tyrimas atliktas Klaipėdos valstybinės kolegijos mokymo bazėse baigiamosios praktikos metu. Tyrimo dalyvių atrankos kriterijai: turintys vieną ar kelis dantų implantus; tyrime nedalyvauja informantai: kurie serga sunkiu periodontitu, nešioja ortodontinius aparatus, kurių dantys yra su infekcijos židiniiais, skilimais, jaučia didelį skausmą.

Visų pirma buvo pateiktas klausimynas, kurį sudarė sociodemografiniai klausimai bei respondentų žinios apie burnos ir dantų implantų priežiūrą bei informuotumą po dantų implantacijos.

Vėliau informantui buvo vertinami burnos higienos ir dantenu uždegimo būklės indeksai. Tyrimas užtrukdavo iki 20 minučių.

Burnos higienos būklei įvertinti taikytas supaprastintas OHIS-s indeksas. Kiekvienam informantui vertinami tie patys 6 dantys (d): 16 d., 11 d., 26 d., 31 d. prieanginiai paviršiai ir 36 d., 46 d. liežuviniai paviršiai. OHI-s indekso reikšmė gaunama sudedant DI-s minkštojo apnašo indeksą ir CI-s kietojo apnašo – konkramentų indeksą (OHI-s = DI-s + CI-s). OHI-s indekso rezultatų reikšmės: 0 – puiki burnos higiena, 0,1–1,2 – gera, 1,3–3,0 – patenkinama, 3,1–6,0 – bloga.

Dantenu uždegimo būklei įvertinti taikytas GI indeksas. Kiekvienam informantui vertinami tie patys 6 dantys: 16 d., 21 d., 24 d., 36 d., 24 d., 44 d. Periodontologinis zondas lengvai įvedamas į dantenu vagelę 1–2 mm ir braukama aplink dantį horizontalia kryptimi. Rezultatai gaunami sudedant visų dantų paviršių GI balus ir padalinant iš 4 tirtų dantų paviršių. Indekso vertinimo kriterijai: 0 – kliniškai sveikos dantenos, nėra uždegimo, 1 – lengvas uždegimas, nežymūs spalvos pokyčiai, nedidelis paburkimas, nėra kraujavimo zonduoiant, 2 – vidutinis uždegimas, paraudimas, paburkimas, kraujavimas zonduoiant, 3 – sunkus uždegimas, ryškus paraudimas, paburkimas, išopėjimas, polinkis į spontaniinį kraujavimą. GI indekso rezultatų reikšmės: 0,1–1 – lengvas gingivitas, 1,1–2 – vidutinio sunkumo gingivitas, 2,1–3 – sunkus gingivitas.

Tyrimų rezultatai ir jų aptarimas

Tiriamųjų demografinė charakteristika.

Atliktame tyrime dalyvavo 10 tyrimo dalyvių. Iš visų tyrimo dalyvių šešios buvo moterys, o keturi – vyrai. Tiriamųjų imtį sudaro informantai, kurių amžius yra nuo 22 iki 85 metų.

Informantų burnos higienos ir dantenu uždegimo būklės indeksų įvertinimas. Informantas A yra moteriškos lyties, 50 metų. Turi vieną dantų implantą. Įvertinus burnos higienos indeksą (OHI-s), nudažius tam tikrus dantis dažomosiomis tabletėmis, pastebėta, kad daugiausiai minkšto apnašo yra ant 26 danties skruostinio paviršiaus ir 36 danties liežuvinio paviršiaus. Kietojo apnašo daugiausiai ant 26 danties skruostinio paviršiaus ir 21 danties lūpinio paviršiaus. Gauti rezultatai parodė ($1,33 + 1,0 = 2,33$), kad pacientės burnos higienos būklė yra patenkinama (1,3–3,0).

Įvertinti informantės A dantenu uždegimo būklę atliktas GI indeksas. Šio indekso pagalbą nustatomas dantenu uždegimo (gingivito) sunkumo laipsnis, remiantis dantenu spalvos pokyčiu,

konsistencija ir kraujavimu zonduoiant su periodontologiniu zondų.

Įvertinus dantenu uždegimo indeksą, pastebėta, kad ties 41 danties distaliniu ir liežuviniu paviršiais, 44 danties medialiniu paviršiumi ir 36 danties visais paviršiais dantenos yra paraudusios, paburkusios, kraujuojančios zonduoiant. Gauti dantenu uždegimo indekso rezultatai ($31/24 = 1,29$) parodė, kad informantei yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,1–2,0).

Informantas B yra moteriškos lyties, 31 metų. Turi du dantų implantus. Įvertinti informantės B burnos higienos būklę atliktas supaprastintas OHI – s indeksas. Įvertinus burnos higienos indeksą, pastebėta, kad daugiausiai minkšto apnašo yra ant 16, 26 dantų skruostinio paviršiaus. Gausių kietojo apnašo sancaupų neaptikta nei ant vieno danties paviršiaus. Gauti rezultatai ($1,16 + 0,66 = 1,82$) parodė, kad informantės B burnos higienos būklė yra patenkinama (1,3–3,0).

Įvertinus dantenu uždegimo indeksą (GI), pastebėta, kad dantenos ties 24 danties distaliniu, 41 danties medialiniu ir liežuviniu, 44 danties vestibuliniu ir liežuviniu paviršiais yra pakeitusios spalvą į raudoną, paburkusios ir kraujuojančios zonduoiant su periodontologiniu zondų. Gauti rezultatai ($27/24 = 1,125$) parodė, kad informantei B yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,1–2,0).

Informantas C yra moteriškos lyties, 37 metų. Turi 2 dantų implantus. Įvertinus supaprastintą burnos higienos indeksą daugiausiai minkšto apnašo stebima 36 ir 46 dantų liežuviniame paviršiuje. Kieto apnašo daugiausiai randama ties 21 danties lūpinio paviršiumi. Gauti rezultatai ($1 + 0,83 = 1,83$) rodo, kad pacientės burnos higienos būklė yra patenkinama (1,3–3,0).

Įvertinus GI indeksą, stebima, kad dantenos ties 21 danties distaliniu, 24 danties distaliniu ir vestibuliniu, 41 danties vestibuliniu ir liežuviniu, 44 danties distaliniu, vestibuliniu ir liežuviniu, 16 ir 36 dantų visais paviršiais yra paraudusios, paburkusios, kraujuojančios zonduoiant. Atlikto dantenu uždegimo indekso rezultatai ($40/24 = 1,66$) parodė, kad informantei C yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,1–2,0).

Informantas D yra vyriškos lyties, 53 metų. Turi tris dantų implantus.

Indekso įvertinimo metu pastebėta, kad minkšto apnašo, kuris dengia daugiau nei 1/3, bet mažiau nei 2/3 danties paviršiaus yra ant 16, 26 dantų skruostinio paviršiaus ir ant 36 danties liežuvinio paviršiaus. Minkšto apnašo, kuris dengia daugiau nei 2/3 danties paviršiaus, yra ant 46 danties liežuvinio paviršiaus. Daugiausiai kieto apnašo nustatyta ties 16, 26 dantų skruostinio paviršiaus ir 36, 46 dantų liežuvinio paviršiaus. Gauti indekso

rezultatai ($1,83 + 1,66 = 3,49$) parodė, kad paciento burnos higienos būklė yra bloga (3,1 – 6,0).

GI indekso įvertinimo metu stebima, kad dantenos ties 16, 21, 24, 44 dantų visais paviršiais, 36 danties distaliniu, vestibuliniu ir liežuviniu, 41 danties distaliniu, medialiniu ir liežuviniu paviršiais yra pakeitusios spalvą, paburkusios ir kraujuojančios zonduojant. Ties 36 danties medialiniu paviršiumi dantenos ryškiai paraudusios, paburkusios. Gauti rezultatai ($48/24 = 2,0$) parodė, kad informantui D yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,2 – 2,0).

Informantas E yra moteriškos lyties, 42 metų. Turi du dantų implantus. Įvertinus burnos higienos būklės indeksą, pastebėta, kad daugiausiai minkšto apnašo informantei E kaupiasi ties 26 danties skruostiniu paviršiumi ir ties 46 danties liežuviniu paviršiumi. Kieto apnašo daugiausiai kaupiasi ties 16 danties skruostiniu paviršiumi ir ties 36, 46 dantų liežuviniu paviršiumi. Gauti rezultatai ($1,33 + 1,33 = 2,66$) rodo, kad informantės D burnos higienos būklė yra patenkinama.

Įvertinus dantenų uždegimo GI indeksą pastebėta, kad informantės E dantenos ties 24 danties distaliniu, vestibuliniu ir medialiniu, 36, 41 ir 44 dantų visais paviršiais yra paraudusios, paburkusios ir kraujuojančios zondavimo metu. Gauti rezultatai ($47/24 = 1,95$) parodė, kad informantei E yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,1–2,0).

Informantas F yra vyriškos lyties, 41 metų. Turi tris dantų implantus. Indekso įvertinimo metu nustatyta, kad daugiausiai minkšto apnašo yra ties 16, 26 dantų skruostiniu paviršiumi ir ties 36, 46 dantų liežuviniu paviršiumi. Kieto apnašo daugiausiai yra ties 26 danties skruostiniu paviršiumi ir ties 36 ir 46 dantų liežuviniu paviršiumi. Gauti rezultatai ($1,66 + 1,5 = 3,16$) rodo, kad informanto F burnos higienos būklė yra bloga (3,1–6,0).

Įvertinus GI indeksą, stebima, kad dantenos ties 16, 36 dantų visais paviršiais, ties 24 danties distaliniu ir medialiniu, 44 danties distaliniu, medialiniu ir liežuviniu paviršiais yra pakeitusios spalvą, paburkusios ir kraujuoja zondavimo metu. Gauti GI indekso rezultatai ($37/24 = 1,54$) rodo, kad informantui F yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,2 – 2,0).

Informantas G yra vyriškos lyties, 85 metų. Turi 5 dantų implantus. Indekso įvertinimo metu pastebėta, kad minkštas apnašas dengia daugiau nei 2/3 danties paviršiaus ties 16 ir 26 dantų skruostiniu paviršiumi ir ties 36, 46 dantų liežuviniu paviršiumi. Kietas apnašas virš dantenų, dengia daugiau nei 2/3 danties paviršiaus ties 16 danties skruostiniu paviršiumi ir ties 36, 46 dantų liežuviniu paviršiumi. Gauti supaprastinto burnos higienos OHI – s

indekso rezultatai ($2,66 + 2,5 = 5,16$) parodė, kad paciento burnos higienos būklė yra bloga (3,1–6,0).

Indekso įvertinimo metu stebima, kad dantenos ties 36 ir 41 dantų visais paviršiais, 21 danties vestibuliniu paviršiumi, 44 danties distaliniu, medialiniu ir liežuviniu paviršiais yra ryškiai paraudusios, paburkusios, išopėjusios, su polinkiu į spontaniinį kraujavimą. Dantenų uždegimo GI indekso gauti rezultatai ($60/24 = 2,5$) rodo, kad pacientui yra sunkus gingivitas (2,1 – 3,0).

Informantas H yra moteriškos lyties, 22 metų. Turi vieną dantų implantą. Įvertinant burnos higienos OHI – s indeksą nustatyta, kad 26 danties skruostiniame paviršiuje minkštas apnašas dengia daugiau nei 2/3 danties paviršiaus. Kietas apnašas 26 danties skruostiniame paviršiuje ir 46 danties liežuviniame paviršiuje dengia daugiau nei 1/3, bet mažiau nei 2/3 danties paviršiaus. Gauti rezultatai ($1,83 + 1,33 = 3,16$) rodo, kad informantės H burnos higiena yra bloga (3,1–6,0).

Įvertinant GI indeksą pastebėta, kad informantės H dantenos yra paraudusios, paburkusios, kraujuojančios zondavimo metu ties 36 danties visais paviršiais, 16 danties distaliniu ir gomuriniu, 24 danties gomuriniu, 41 ir 44 dantų liežuviniaus paviršiais. Gauti atlikto dantenų uždegimo indekso rezultatai ($33/24 = 1,375$) rodo, kad informantei H yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,1–2,0).

Informantas I yra moteriškos lyties, 37 metų. Turi tris dantų implantus. Informantės I burnos higienos vertinimo metu pastebėta, kad daugiausiai minkšto apnašo yra ties 16, 26 dantų skruostiniu paviršiumi ir ties 36, 46 dantų liežuviniu paviršiumi. Konkramentai nustatyti ant 26 danties skruostinio paviršiaus ir 36 danties liežuvinio paviršiaus. Atlikus indeksą gauti rezultatai ($1,66 + 1,33 = 2,99$) rodo, kad informantės I burnos higiena yra patenkinama (1,3–3,0) (1 lentelė).

Indekso įvertinimo metu pastebėta, kad informantės I dantenos ties 36, 41 dantų visais paviršiais, 16 ir 44 dantų distaliniu, vestibuliniu ir medialiniu paviršiais yra paburkusios, pakeitusios spalvą, kraujuojančios zondavimo metu. Dantenų uždegimo GI indekso rezultatai ($38/24 = 1,58$) parodė, kad informantei I yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,1–2,0).

Informantas J yra vyriškos lyties, 26 metų. Turi 2 dantų implantus. Burnos higienos įvertinimo metu pastebėta, kad minkštas apnašas dengia daugiau nei 1/3, bet mažiau nei 2/3 danties paviršiaus ties 26 danties skruostiniu paviršiumi ir 46 danties liežuviniu paviršiumi. Konkramentai virš dantenų, dengiantys daugiau nei 1/3, bet mažiau nei 2/3 danties paviršiaus ties 26 danties skruostiniu paviršiumi. Gauti burnos higienos nustatymo indekso rezultatai ($1,33 + 1 = 2,33$) rodo, kad informanto J burnos higiena yra patenkinama (1,3–3,0).

Dantenu uždegimo įvertinimo metu pastebėta, kad dantenos ties 36, 44 dantų distaliniu ir liežuviniu pviršiais yra paraudusios, paburkusios, kraujuojančios zonduojant. Gauti rezultatai ($28/24 = 1,16$) rodo, kad informantui J yra vidutinio sunkumo gingivitas (1,1–2,0).

1 lentelė. Tyrimo dalyvių GI ir OHI-s indeksų rezultatai

Informantas	GI indeksas	OHI-s indeksas
A	2.33	1.29
B	1.82	1.12
C	1.83	1.66
D	3.49	2.0
E	2.66	1.95
F	3.16	1.54
G	5.16	2.5
H	3.16	1.37
I	2.99	1.58
J	2.33	1.16

Tyrimo dalyvių informuotumo apie dantų implantų priežiūrą ir burnos higienos įpročių sąšajos

Atskleisti tyrimo dalyvių informuotumui apie dantų implantų priežiūrą buvo pasitelktas klausimynas. Jis susijęs su informantų žiniomis apie dantų valymo dažnumą ir trukmę, dantų šepetėlio ypatumus, dantų ir tarpdančių valymo judesius, apsilankymo pas burnos higienistą / -ę dažnį, papildomas dantų implantų priežiūros priemones ir dantų implantų rizikos veiksnius. Kiekvienas klausimas turėjo po vieną teisingą atsakymą, informantai daugiausiai galėjo surinkti dešimt teisingų atsakymų. Informuotumo vertinimas: 0–3 balai – silpnas informuotumas, 4–5 balai – patenkinamas informuotumas, 6–7 balai – vidutinis informuotumas, 8–10 balų – geras informuotumas. Iš visų tyrimo dalyvių mažiausiai buvo surinkta trys balai – silpnas informuotumas, o daugiausiai – aštuoni balai – geras informuotumas (2 lentelė).

2 lentelė. Tyrimo dalyvių informuotumas

Informantas	Informuotumas
A	6 balai / vidutinis
B	4 balai / patenkinamas
C	6 balai / vidutinis
D	4 balai / vidutinis

Informantas	Informuotumas
E	7 balai / vidutinis
F	3 balai / silpnas
G	5 balai / patenkinamas
H	5 balai / patenkinamas
I	8 balai / geras
J	5 balai / patenkinamas

Iš dešimties tyrimo dalyvių silpną informuotumą (3 balai) turi vienas informantas, patenkinamą informuotumą (4–5 balai) – penki informantai, vidutinį informuotumą (6–7 balai) – trys informantai ir gerą informuotumą (8 – 10 balų) – vienas informantas.

Informantų burnos higienos įpročiams atskleisti buvo pasitelktas klausimynas, kuris analizavo burnos priežiūros priemonių naudojimo ir apsilankymų pas burnos priežiūros specialistus dažnumą. Taip pat informacijos gavimą iš specialistų apie burnos priežiūrą po dantų implantavimo. Keturiems tyrimo dalyviams informaciją apie dantų priežiūrą po dantų implantavimo suteikė gydytojas odontologas. Trims informantams – burnos higienistas ir gydytojas odontologas, vienam informantui – burnos higienistas, vienam – internetas, socialiniai tinklai ir taip pat vienam tyrimo dalyviui žinias suteikė gydytojas odontologas, burnos higienistas ir internetas, socialiniai tinklai. Analizuojant pakankamos informacijos gavimą po dantų implanto /-ų įsriegimo gydymo įstaigoje, devyni iš dešimties informantų atsakė, kad informaciją apie individualią burnos priežiūrą gavo pakankamą, o vienas informantas gavo ne visai pakankamą. Informaciją apie profesionalią burnos higieną šeši tyrimo dalyviai gavo pakankamą, o keturi – ne visai pakankamą. Apie profilaktinius apsilankymus pas gydytoją odontologą pakankamai informacijos gavo šeši informantai, o ne visai pakankamai – keturi. Per 12 mėnesių 1 kartą pas gydytoją odontologą apsilankė penki tyrimo dalyviai, 2 kartus – vienas, o visai nesilankė – keturi informantai. Pas burnos higienistą 1 kartą per 12 mėnesių apsilankė septyni tyrimo dalyviai, 2 kartus – vienas ir visai nesilankė du informantai.

Burnos higienos įpročių vertinimas buvo nustatytas pagal informantų naudojamų priemonių skaičių ir dažnumą. Tyrimo dalyviai daugiausiai galėjo surinkti 8 balus. Surinkus nuo 0 iki 2 balų informantų burnos higienos įpročiai yra silpni, 3–4 balus – patenkinami įpročiai, 5–6 balus – vidutiniai įpročiai ir 7–8 balus – geri burnos higienos įpročiai.

Tyrimo dalyviai burnos priežiūros priemonės naudoja labai įvairiai.

Dažniausiai naudojama burnos priežiūros priemonė yra dantų šepetėlis. Aštuoni iš dešimties informantų dantų šepetėlį naudoja du kartus dienoje, o likusieji – vieną kartą. Tarpdančių siūlą vieną kartą dienoje naudoja trys informantai, o vienas informantas naudoja tik vieną kartą savaitėje. Skalavimo skystį vieną kartą dienoje naudoja trys tyrimo dalyviai, 2–3 kartus savaitėje – vienas tyrimo dalyvis ir vieną kartą savaitėje – du tyrimo dalyviai. Tarpdančių šepetėlių, vieno danties šepetėlio, specialaus protezų ant implantų šepetėlio ir burnos irigatoriaus informantai nenaudoja visai. Analizuojant turimus duomenis, matoma, kad informantai ne visus rekomenduojamas burnos priežiūros priemones naudoja. Turint dantų implantus būtina dantis valyti du kartus dienoje, tarpdančių priežiūrai naudoti tarpdančių siūlą, šepetėlius. Geresnei burnos sveikatai palaikyti rekomenduojamas vieno danties šepetėlis, burnos irigatorius ir esant dantenų uždegimui – skalavimo skystis. Įvertinus informantų burnos higienos įpročius nustatyta, kad keturių tyrimo dalyvių burnos higienos įpročiai yra silpni, o šešių informantų – patenkinami.

Tyrimo rezultatų analizavimo metu atliktas pacientų informuotumo apie dantų implantų priežiūrą ir burnos higienos įpročių palyginimas. Analizuojant gautus rezultatus pastebėta, kad visų tyrimo dalyvių informuotumas apie dantų implantų priežiūrą yra didesnis lyginant su įpročiais.

Tyrimo dalyvių informuotumo apie dantų implantų priežiūrą ir burnos higienos įpročių sąsajos su burnos sveikata

Analizuojant tyrimo dalyvių informuotumą apie dantų implantų priežiūrą ir sąsajas su burnos sveikata, nustatyta, kad keturių informantų žinios apie dantų implantų priežiūrą yra geros arba vidutinės, tačiau burnos higienos būklė patenkinama ir yra vidutinio sunkumo gingivitas. Galima teigti, kad informantai, nors ir turėdami žinių apie dantų implantų priežiūrą, jų nepritaiko kasdienybėje, neatlieka tinkamos individualios burnos higienos ir reguliariai nesilanko pas burnos priežiūros specialistus.

Penkių informantų žinios apie dantų implantų priežiūrą yra patenkinamos, iš kurių trims tyrimo dalyviams yra bloga burnos higiena ir vidutinio sunkumo arba sunkus gingivitas, likusiesiems – patenkinama burnos higiena ir vidutinio sunkumo gingivitas. Vieno informanto žinios apie dantų implantų priežiūrą yra silpnos, burnos higiena bloga ir yra vidutinio sunkumo gingivitas. Atsižvelgiant į gautus rezultatus galima teigti, kad informantai

neturėdami pakankamai žinių arba neįsisavindami specialistų suteiktos informacijos apie implantų priežiūrą, neatlieka taisyklingos individualios burnos higienos ir tai atspindi jų burnos sveikatą.

Analizuojant informantų burnos higienos įpročių sąsajas su burnos sveikata, šešių tyrimo dalyvių įpročiai yra patenkinami, dėl to burnos higiena patenkinama ir yra vidutinio sunkumo gingivitas. Likusių keturių informantų burnos higienos įpročiai silpni, burnos higiena bloga ir trims tyrimo dalyviams yra vidutinio sunkumo gingivitas, o vienam – sunkus gingivitas. Galima teigti, kad informantų netinkami burnos higienos įpročiai atspindi burnos sveikatą.

Remiantis atlikto tyrimo rezultatais analizuojamos tyrimo dalyvių informuotumo ir burnos higienos įpročių su burnos sveikata sąsajos. Iš visų tyrimo dalyvių prasčiausia burnos sveikata nustatyta informanto G rezultatuose. Informantas yra vyriškos lyties, 85 metų. Analizuojant gautus rezultatus, tyrimo dalyvio informuotumas yra patenkinamas (5 balai), o burnos higienos įpročiai silpni (2 balai). Gydytojo įstaigoje tyrimo dalyviui po dantų implantų įsriegimo burnos higienistas suteikė pakankamą informaciją apie individualią burnos priežiūrą, bet informacija apie profesionalią burnos higieną ir apie profilaktinius apsilankymus pas gydytoją odontologą tyrimo dalyviui buvo ne visai pakankama. Informantas anketoje apie dantų valymo trukmę pažymėjo, kad dantis reikia valyti apie 1 minutę.

Taip pat per 12 mėnesių nei karto nesilankė pas gydytoją odontologą ir burnos higienistą. Visą tai atspindi burnos higienos ir dantenų uždegimo nustatymo indeksuose. Informanto burnos higiena yra bloga, sunkus dantenų uždegimas, ryškus paraudimas, paburkimas, išopėjimas. Informanto vyresnis amžius lemia ribotą motoriką, sunkesnę dantų valymą ir papildomų priemonių naudojimą. Taip pat žinių trūkumas apie dantų implantų priežiūrą, profilaktinius apsilankymus pas gydytoją odontologą ir reguliarius apsilankymus pas burnos higienistą lemia blogą situaciją informanto burnoje.

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus galima teigti, kad informantų lytis, amžius, išsilavinimas ir turimų dantų implantų skaičius nedaro įtakos tyrimo dalyvių informuotumui, burnos higienos įpročiams, burnos higienos ir dantenų uždegimo būklėms. Tyrimo dalyvių informuotumas ir burnos higienos įpročiai yra susiję. Informantai, neturėdami pakankamai žinių apie dantų implantų priežiūrą ar pakankamai gerai neįsisavinę burnos priežiūros specialistų suteiktos informacijos, neatlieka tinkamos individualios burnos higienos. Reguliariai nesilanko pas burnos higienistą / -ę profesionaliai burnos higienos procedūrai, pas gydytoją odontologą / -ę profilaktiniams vizitams. Taip pat

kiekvieną dieną nenaudoja papildomų burnos priežiūros priemonių, kurios yra būtinos norint palaikyti gerą burnos higieną. Silpnas tyrimo dalyvių informuotumas ir netinkami burnos higienos įpročiai lemia, kad tyrimo dalyviams yra susiformavęs vidutinio sunkumo arba sunkus gingivitas ir burnos higienos būklė yra patenkinama arba bloga.

Tyrimo rezultatų apibendrinimas

Atlikto kokybinio tyrimo rezultatai parodė, kad informantai neturi pakankamai žinių apie dantų implantų priežiūrą. Nepakankamas burnos priežiūros specialistų informavimas tyrimo dalyvius ar suteiktos informacijos neįsisavinimas lėmė burnos higienos įpročių trūkumą. Informantai netinkamai prižiūri savo burnos ertmę, nenaudoja papildomų burnos priežiūros priemonių, reguliariai nesilanko pas burnos priežiūros specialistus. Dėl šių priežasčių susiformuoja dantenuų uždegimas ir burnos higienos būklės pablogėjimas.

Analizuojant gautus duomenis, susijusius su informacijos suteikimu, devyni tyrimo dalyviai pažymėjo, kad pakankamai informacijos gavo apie individualią burnos higieną, o vienas informantas – ne visai pakankamai. Apie profesionalią burnos higieną ir apie profilaktinius apsilankymus pakankamai informacijos gavo šeši informantai, o ne visai pakankamai – keturi. Daugiausiai tyrimo dalyvių – keturi – informaciją gavo iš gydytojo odontologo. Autoriai Kohli, Bhatia, Kaur ir kt. (2015) savo atliktame tyrime apie pacientų požiūrį į dantų implantus ir jų priežiūrą apklausė 1013 asmenų su dantų implantais. Tyrimo rezultatai parodė, kad 69,9 proc. asmenų teigė, kad jiems trūksta informacijos apie dantų implantus ir jie norėtų daugiau apie tai sužinoti, ir net 72,16 proc. apklaustųjų informaciją norėtų gauti iš savo odontologų. Atsižvelgiant į atliktą tyrimą, galima daryti išvadą, kad žmonės labiausiai pasitiki odontologais, būtent jie turėtų skirti didesnę dėmesį informuojant pacientus apie dantų implantus ir jų priežiūrą.

Analizuojant informantų atsakymus apie ypatingą priežiūrą ir higieną, lyginant su natūraliais dantimis, šeši iš dešimties tyrimo dalyvių atsakė, kad priežiūra tokia pati kaip natūraliems dantims. Likusi dalis atsakė, kad priežiūros reikia daug daugiau nei natūraliems dantims. Kedlaya, Ramesh ir Thomas (2018) atliko tyrimą ir gauti rezultatai parodė, kad 50 proc. apklaustųjų teigė, kad implantai reikalauja daugiau priežiūros, ir 30,5 proc. apklaustųjų manė, kad dantų priežiūra nesikeis ir bus tokia pati kaip ir natūralių dantų.

Cheung, Hopcraft ir Darby (2021) atliko tyrimą, kurio metu 51 pacientas, buvo apklaustas apie jų dantų implantavimo istorijas, gydymą, gautas burnos

higienos instrukcijas, kaip patys namuose prižiūri dantis turint implantus, kokie burnos higienos įpročiai susiformavo pacientams. Pacientų dalis, kurią sudaro 74,4 proc., naudoja tarpdančių siūlą, 44,9 proc. naudoja tarpdančių šepetėlius, 39,7 proc. skalauja burnos skalavimo skysčiu ir 7,7 proc. implantus valo tik dantų šepetėliu. Lyginant mokslinį tyrimą su atliktu kokybiniu tyrimu, galima teigti, kad rezultatai nesutampa. Tyrimo rezultatai parodė, kad tarpdančių siūlą naudoja keturi informantai iš dešimties, skalavimo skystį – šeši informantai, o tarpdančių šepetėlių visai nenaudoja. Tyrimo dalyviai Cheung ir kt. autorių atliktame tyrime didesnę dėmesį skiria individualiai burnos higienai.

Muleronkaitė ir Gečiauskienė (2015) atliko tyrimą, kurio tikslas – išanalizuoti individualią ir profesionalią burnos higieną esant dantų implantams. Tyrimui atlikti pasitelkta paciento anamnezė ir atliekamas klinikinis ištyrimas. Įvertinti būklę burnoje atliktas supaprastintas burnos higienos OHI – s indeksas. Gauti tyrimo rezultatai parodė, kad tyrimo dalyvių burnos higienos įpročiai yra prasti, retai naudoja papildomas burnos priežiūros priemones, reguliariai nesilankoma pas burnos priežiūros specialistus. Burnos higiena nustatyta patenkinama arba bloga. Šio mokslinio tyrimo rezultatai sutampa su atlikto kokybinio tyrimo rezultatais. Informantų burnos higienos įpročiai yra patenkinami arba silpni, o burnos higienos būklė patenkinama arba bloga.

Apibendrinant galima teigti, kad žmonėms su dantų implantais trūksta informacijos apie individualią ir profesionalią burnos higieną. Burnos priežiūros specialistai turėtų daugiau dėmesio skirti pacientų instruktavimui. Atsižvelgiant į mokslinius tyrimus matoma, kad informantų su dantų implantais burnos higiena yra skirtinga. Kai kurie informantai naudoja papildomas burnos priežiūros priemones, reguliariai lankosi pas burnos priežiūros specialistus, todėl jų individuali burnos higiena yra gera, o kiti neturi pakankamai motyvacijos skirti daugiau dėmesio burnos higienai.

Išvados

1. Tyrimo dalyvių informuotumas apie dantų implantų priežiūrą yra didesnis lyginant su burnos higienos įpročiais. Dažniausiai naudojama burnos priežiūros priemonė yra dantų šepetėlis, kiek rečiau naudojamas burnos skalavimo skystis ir tarpdančių siūlas. Taip pat informantai nereguliariai lankosi pas burnos priežiūros specialistus. Dėl šių visų priežasčių informantų burnos higienos įpročiai yra patenkinami arba silpni.
2. Informantų žinios apie dantų implantų priežiūrą pasiskirstė nuo gerų žinių iki silpnų. Žinių

trūkumas apie dantų implantų priežiūrą lemia blogos burnos higienos ir vidutinio sunkumo gingivito susiformavimą. Visų informantų burnos higienos būklės yra patenkinamos ir susiformavęs vidutinio sunkumo gingivitas. Turimų žinių nepritaikymas kasdienybėje ar žinių trūkumas yra susijęs su burnos higienos ir dantenų uždegimo būklėmis.

3. Keturių informantų burnos higienos įpročiai yra silpni, iš kurių trims tyrimo dalyviams yra bloga

burnos higiena ir vidutinio sunkumo gingivitas, o vienam – bloga burnos higiena ir sunkus gingivitas. Likusiųjų informantų burnos higienos įpročiai yra patenkinami, patenkinama burnos higiena ir vidutinio sunkumo gingivitas. Laiko ir pastangų trūkumas burnos sveikatos priežiūrai, papildomų burnos priežiūros priemonių nenaudojimas, nereguliarus lankymasis pas burnos priežiūros specialistus lemia nepilnavertišką burnos sveikatą.

Literatūra

1. Abbasi Begum Meer Rownaq Ali, Taif Abdulhafith Alzaidi, Reem Yaqoub Alghimlas ir kt. (2023). Assessment of Current Knowledge, Awareness and Attitude Towards Dental Implants as a Treatment Option for Replacement of Missing Teeth in Riyadh, Saudi Arabia. Meer Rownaq Ali et al. *Cureus*, 15(1): e34189.
2. Cheung, M. C., Darby, I. B., ir kt. (2021). Preferences in Implant Maintenance and Hygiene Instruction. *Austral Dent*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0011848622001844?via%3Dihub> [žiūrėta 2022-06-16].
3. Hopcraft, M. S., Darby, I. B., ir kt. (2021). Patient – Reported Oral Hygiene and Implant Outcomes in General Dental Practice. *Australian Dental Journal*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33174206/> [žiūrėta 2022-08-12].
4. Kedlaya, M. N., Ramesh, A., ir kt. (2018). Oral Hygiene Awareness in Implant Patient. *Oral Hygiene Awareness*. https://www.researchgate.net/profile/Biju-Thomas-5/publication/327498687_Oral_hygiene_awareness_in_implant_patient/links/5b92281492851c78c4f3ec50/Oral-hygiene-awareness-in-implant-patient.pdf [žiūrėta 2022-06-19].
5. Kohli, S., Bhatia, S., ir kt. (2015). Patients Awareness and Attitude towards Dental Implants. *Indian J Dent*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26752875/> [žiūrėta 2022-06-26].
6. Muleronkaitė, L., Gečiauskienė, K. (2015). *Individualioji ir profesionalioji burnos higiena, esant dantų implantams*. Utenos kolegija. http://www.socialinisdarbas.lt/files/socialinisdarbas/lt/SS_31.pdf [žiūrėta 2022-08-29].
7. Rudeejaraswan, A., Pisarnurakit, P. P., Subbalekha, K. (2023). Dentists' Attitudes Toward Dental Implant Maintenance in Thailand. *JDR Clinical & Translational Research*, Volume 8, Issue 1. <https://doi.org/10.1177/23800844211049405> [žiūrėta 2023-05-09].

PATIENTS' AWARENESS OF DENTAL IMPLANT CARE AND ITS LINKS WITH ORAL CARE HABITS AND ORAL HEALTH

Summary

Many patients do not perform adequate individual oral hygiene after dental implantation due to the formation of inappropriate habits or a lack of knowledge about implant care (Abbasi Begum Meer Rownaq Ali et al., 2023). For these reasons, soft and hard plaques accumulate, gingivitis forms, and alveolar bone dissolves. Complications of the dental implant, perimucositis and periimplantitis, may begin, resulting in the loss of the dental implant (Rudeejaraswan et al., 2023). Informing the patient and changing bad habits are very important factors for preserving the dental implant. General dentists claim that they play an important role in the oral health care of patients with dental implants, but their clinical practice does not always bear this out (Cheung et al., 2021). Studies show that patients who only use a toothbrush for oral care have a higher risk of developing dental implant complications than those who use additional oral care products (Hopcraft et al., 2021).

To reach the research aim, a qualitative research method was chosen, a written survey by filling in a questionnaire. An examination using simplified OHI-s and GI indices was also applied, with the help of which the informant's oral hygiene and gingivitis conditions were determined. 10 participants took part in the research.

After analysing the awareness of the research participants about the care of dental implants and the connections with oral health, it was found that the knowledge of four informants about the care of dental implants is good or average. Still, the state of oral hygiene is satisfactory, and they have moderate gingivitis. Five informants have satisfactory knowledge of dental implant care, of which three participants have poor oral hygiene and moderate or severe gingivitis. The rest have satisfactory oral hygiene and moderate gingivitis. Analysing the relationship between informants' oral hygiene habits and oral health, the habits of six study participants are satisfactory, resulting in satisfactory oral hygiene and moderate gingivitis.

The study results show that people with dental implants lack information about individual and professional oral hygiene. Oral care professionals should pay more attention to instructing patients. Based on scientific research, it can be stated that the oral hygiene of informants with dental implants is different. Some informants use additional oral care products and regularly visit oral care specialists, so their oral hygiene is good, while others do not have enough motivation to pay more attention to oral hygiene.

Keywords: Dental implant, care of dental implants, awareness.

Informacija apie autores

Erika Kuizinaite. Odontologijos klinikos „Senamiesčio perlas“ burnos higienistė. Mokslinių tyrimų kryptis: burnos sveikata.

El. pašto adresas: erikakuizinaite@gmail.com

Lijana Samoilova. Klaipėdos valstybinės kolegijos Sveikatos mokslų fakulteto Burnos priežiūros katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptis: burnos sveikata.

El. pašto adresas: l.dvarionaite@kvk.lt

Viktorija Venevičienė. Klaipėdos valstybinės kolegijos Sveikatos mokslų fakulteto Burnos priežiūros katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: visuomenės sveikata.

El. pašto adresas: v.venevice@kvk.lt